

TEATAJA

Haaslava valla infoleht

Nr 3(58) märts 1999

Keda soovis vallarahvas näha Riigikogus

Möödunud uue Riigikogu valimisel käis meie valla 1191 hääleõiguslikust kodanikust hääletamas 616, see on 51,7%. Aktiivsus oli tegelikult suurem, kui arvestada asjaolu, et meie valla valijate nimekirja võtsime uuesti paarkümmend inimest, kes eelmisest valimisest alates on vallast lahkunud, kuid pole kuhugi oma elukohta registreerinud. Meile nad muidugi valima ei tulnud. Samuti oli nimekirjas teine paarkümmend inimest, kes on elukohta meie vallas maha jätnud, kuid pole oma lahkumist ega uude elukohta saabumist registreerinud. Kümmekond inimest ei oma hääleõigust, kuna kannavad vabaduskaotuslikku karistust kinnipidamiskohtades. Kahjuks ei ole valimisjaoskonnal kusagilt saada andmeid nende karistuse kohta, et neid saaks seadusele vastavalt nimekirjast kustutada. Siiski oli umbes 40 protsendil valla valijaist üsna ükskõik, kes ja millise poliitilise suuna esindajad Eesti riiki juhivad. Kas tõesti on nii paljud Eesti iseseisvuse ja tuleviku suhtes ükskõiksed?

Hääletamas käinuist tuli ühe valija hääletusedel tunnistada rikutuks ja kolm kehtetuks. Nemad olid kirjutanud sellise saadikukandidaadi numbri, kes meie ringkonnas ei kandideerinud ja seega läksid nende valijate hääled kaduma.

Eelhääletamise päeval valis meie valla valijaist mujal 12 inimest ja meil käis hääletamas 13 teiste valimisjaoskondade valijat. Valimiskasti kutsus koju ja hääletas seal 69 inimest.

Kokkuvõttes otsustasid meie valla valimistulemused 612 kandidaatide poolt antud kehtivat häält. Keda siis eelistasid meie valijad? Avaldame erakondade ja nende kandidaatide poolt antud häälte arvu meie valla valimisjaoskonnas.

Isamaaliit **152**

Margus Pleksner	106
Peeter Olesk	29
Kalle Jürgenson	15
Ain Vahtra	1
Mart Raudsaar	1

Eesti Maarahva Erakond **144**

Villu Reiljan	126
Maido Pajo	8
Jüri Järviste	3
Tõnis Soonets	3
Lea Kiivit	2
Jozsef Weinrauch 1	
Ervin Järv	1

Eesti Keskerakond **120**

Erika Salumäe	38
Kalle Mihkels	27
Heldur Peterson	25
Heldur Jõgioja	10
Hellat Rumvolt	6
Toomas Kõuhkna 5	
Ervin Hurt	2
Rain Jeret	2
Heldur Lääne	1
Tõnu Hallik	1
Sulev Kuus	1
Helle Kõll	1
Viktor Gorjunov	1

Erakond Mõõdukad **79**

Enn Tarto	53
Liia Hänni	17
Anne Adams	4
Karin Jaanson	2
Uno Kiisholts	1
Jaan Soon	1
Anne Örd	1

Eesti Reformierakond **67**

Kaljo Kiisk	42
Ignar Fjuk	14
Tõnu Keskküla	5
Kadri Peterson	2
Kalev Lillo	2
Andi Einaste	1
Urve-Anne Kade	1

Eesti Koonderakond **25**

Mai Treial	16
Juhan Telgmaa	4
Mait Klassen	3
Aavo Mölder	2

Põllumeeste Kogu **17**

Mart-Olav Niklus 15	
Andrus Suija	1
Ants Viro	1

Eestimaa Ühendatud Rahvapartei **3**

Gennadi Kulkov	1
Kalju Hermann	1
Tiina Peemot	1

Eesti Kristlik Rahvapartei **2**

Uno Silberg	2
-------------	---

Eesti Sinine Erakond **2**

Jako Kull	2
-----------	---

Vene Erakond Eestis **1**

Olga Kereketkina 1	
--------------------	--

Arengupartei **0**

Kes märtsikuus on sündinud...

1	Vladimir Koseson	1928	Roiu
2	Meeta Laar	1918	Metsanurga
3	Jenny Uibu	1934	Päkste
4			
5	Valentina Saarman	1927	Roiu
6	Kalju Saag Galina Koseson	1930 1939	Lange Roiu
7			
8	Maria Kahar	1919	Metsanurga
9	Olev Ind	1939	Aardla
10			
11			
12			
13	Ilmar Luht Eevi Vaher	1926 1926	Igevere Tõdraste
14	Miralda Puusepp Kalev Jaako Virve Kaha	1904 1931 1933	Haaslava Kõivuküla Kurepalu
15	Zinaida Svetljakova Vello Salupere Heldur Silm	1923 1935 1936	Ignase Kurepalu Igevere
16			
17	Julius Kärjendson	1935	Kriimani

18	Eva Sori Valter Rammul Eliida Dubolazova	1929 1934 1935	Metsanurga Roiu Päkste
19	Helmi Voiter	1921	Koke
20	Paul Hank Aliide Soggar Karl Pastel	1924 1929 1931	Mõra Uniküla Aardla
21			
22	Antonina Fedotova Hilja Ojalaid Malle Lumiste	1916 1934 1938	Ignase Paluküla Lange
23	Leida Volke Ivan Dubolazov	1926 1934	Lange Päkste
24	Taimi Tara	1937	Kriimani
25	Linda Klaus Marta Annamaa	1918 1938	Kõivuküla Koke
26	Juta-Marie Lemberg	1934	Ignase
27	Milvi Salve	1936	Kriimani
28	Aleksandr Jegorkin	1927	Roiu
29	Leida Raevald	1925	Tõdraste
30	Paul Kasemägi	1935	Roiu
31	Vladimir Vello Ülo Laumets	1929 1932	Metsanurga Igevere

Palju õnne !

Eelteade ametlike kohanimede määramise kohta

Kooskõlas Kohanimeseadusega ja Kohanimede määramise korraga Haaslava vallas on tehtud ettepanek määrata ametlikeks kohanimedeks

Aadami külas

Pärnamäe — Kaasomanikele kuuluva neljakorterilise elamu ja kõrvalhoonete aadressi- ja maa erastamisel moodustatava katastriüksuse nimena nende avalduse alusel, muutes senise aadressi-nime *Paradiisi*;

Tatra — Tõnu Ojamaale kuuluvate hoonete aadressi- ja maa erastamisel moodustatava katastriüksuse nimena;

Haaslava külas

Kruusamäe — Olga Palk omandusse kuuluvate hoonete aadressi- ja Andres

Aasnale maa erastamisel moodustatava katastriüksuse nimena;

Ignase külas

Aida — Anne Sulb omandusse kuuluvate hoonete (endine ait-kuivati) aadressi- ja maa erastamisel moodustatava maa katastriüksuse nimena.

Kitsekülas

Kalda 8 — Aare Loit omandusse kuuluvate hoonete aadressi- ja maa erastamisel moodustatava katastriüksuse nimena;

Kurepalu külas

Kurepesa — Endel Undrits omandusse kuuluvate hoonete aadressi- ja maa erastamisel moodustatava katastriüksuse nimena;

Järvekalda 2 — Inga Praks omandusse kuuluvate hoonete aadressi- ja maa erastamisel moodustatava katastriüksuse nimena;

Unikülas

Madise — Elvi Madissalu omandusse kuuluvate hoonete aadressi- ja maa erastamisel moodustatava katastriüksuse nimena.

Kõigil, kellel on vastuväiteid toodud nimede ametlikeks kohanimedeks kinnitamise kohta, esitada oma vastuväited vallavalitsusele 30 päeva jooksul käesoleva eelteate avaldamisest.

Elukoha registreerimine

Lahkusid vallast

Silvia Salulaht	Päkste	Priidu	Tartusse
Kristo Kiipsaar	Roiu	Männi 3-4	Tartusse
Marge Rõuk	Haaslava	Suure-Südame	Tartusse
Mairo Mets	Haaslava	Suure-Südame	Tartusse

Saabusid valda

Alli Kiisler	Aardlapalu	Männisalu 17	Tartust
Reimo Kiisler	Aardlapalu	Männisalu 17	Tartust
Ragne Kiisler	Aardlapalu	Männisalu 17	Tartust
Piret Eelmets	Roiu	Oja 7-1	Tartust
Ergo Eelmets	Roiu	Oja 7-1	Tartust
Egon Eelmets	Roiu	Oja 7-1	Tartust
Lembit Rinaldo	Aardla	Keskuse 4-5	Meeksi vallast
Elvi Eiert	Aardla	Keskuse 4-5	Meeksi vallast
Evelin Eiert	Aardla	Keskuse 4-5	Meeksi vallast
Tõnu Lepasaar	Ignase	Pikamäe tee 6	Luunja vallast

KODUKANDI LOOD XXVIII**lehekülgi Haaslava valla ajaloost****Eesti Vabadussõjalaste liikumine Haaslaval**

65 aastat tagasi — 12. märtsil 1934 kehtestasid riigivanem Konstantin Päts ja sõjavägede ülemjuhataja Johan Laidoner välja üleriigilise kaitseseisukorra. Suleti kõik vabadussõjalaste ja nendega sarnased organisatsioonid ning nende ajalehed ja ajakirjad.

Vaatleme lähemalt sündmusi, mis sundisid riigijuhte sellist sammu astuma ja vabadussõjalaste tegemisi meie vallas.

1922. aasta 29. oktoobril oli New Yorgi börsil nn *must teisipäev*. Müüki paisati ligi kümme korda tavalisest rohkem aktsiaid ja väärtpabereid, mille hinnad langesid 10 — 20 korda. Kõik ruttasid oma raha pankadest välja võtma, mis põhjustas sularahapuuduse ja pankade kokkuvarisemise. Paari nädalaga kukkus kokku peaaegu kogu USA rahamaailm. Algas ülemaailmne majanduskriis.

Eestisse jõudis kriis 1930. aasta alguses ning saavutas haripunkti 1932/1933. aastail. Majandus oli täielikus madalseisus, tootmine langes mitu korda. Valitses suur tööpuudus ja elukallidus tõusis iga päevaga. Riigi sissetulek vähenes kuni 30%, kuid samal ajal oli vaja väljaminekuid suurendada, et kriisile allajäänuid abistada. Järsult vähendati palku ja pensione. 1932/1933 läks oksjonihiamri alla ligi 3000 talumajapidamist.

Majanduskriis tekitas kriisi ka riigivalitsemises. 1932/1933 vahetus kuus valitsust. Poliitilised skandaalid muutusid igapäevaseks nähtuseks.

Kõik see kokku kutsus esile rahva meeleolu üldise languse. Masendus, meeleheide ja ükskõiksus, kuid ka viha ja raev olid tolle ajastu märksõnad.

Niisugustes rasketes oludes leidis kohe poolehoidu uus poliitiline liikumine — vabadussõjalased ehk vabsid (rahvapärastelt: vapsid, mida lühiduse mõttes meiegi kasutame), kes lubasid lõpetada majanduskriisi ning vabastada riigi korrupsioonist, kommunistidest ja tühje lubadusi andvatest poliitikutest.

Esimene vapside organisatsioon asutati 1926. aasta oktoobris Tallinnas. 1929. aasta juunis loodi Eesti Vabadussõjalaste Keskliit. Liikumine tekkis isamaalise grupina, mille esialgseks eesmärgiks oli Eesti Vabadussõjas võidelnute koondamine. Vapside organisatsiooni algatajate seas olid mitmed Vabadussõja sangarid: admiral Johan Pitka, kindralid Ernst Põdder ja Andres Larka jt. 1930. aastal oli vapside ridades umbes 1000 liiget, kuid majanduskriisi süvenedes leidis liikumine järjest suuremat toetust. 1932. aastal hakati

organisatsiooni vastu võtma ka mittesõdinud mehi ja 1934. aasta märtsiks oli loodud ligi 500 allorganisatsiooni kokku 60000 liikmega.

Alates 1932. aastast seadsid vapsid oma eesmärgiks võimu ülevõtmise riigis.

Esimesed teated vapsidest Haaslaval on 1933. aasta suvest. 28. mail 1933 peeti Tartus Lõuna-Eesti vabadussõjalaste päeva. Selle kohta avaldatud teates on öeldud, et kohal olid esindajad kõigist Tartumaa valdadest.

Vapside ajalehes *Võitlus* nr 38 3. juunist 1933 ilmus teade, et lehe tellimusi võtavad Haaslava vallas vastu Kriimanis Artur Lillo, Haaslaval Karl Vähi ja Roiul Johannes Põderson.

Haaslavast rääkides peab aga arvestama, et siin oli sajandi algusest kuni 1930. aastateni väga tugev vasakpoolne mõttelaad ja sotsialistliku maailmavaate levitamine. Paljud ärksad karskusseltsi ja haridustegelased olid sotsialistid. Tuigo koolijuhataja Aksel Rütütl oli sotsialistide nimekirjas 1927/1929 III Riigikogu liige.

Nüüd aga ilmusid välja mehed, kes Itaalia ja Saksa fašistide eeskujul kandsid musti barette, tervitasid üksteist käetõstmisega ning lubasid kommunistid koos sotsialistidega ära koristada. Teada on mitu kokkupõrget vapside ja sotside vahel. 1934. aasta jaanuaris vallavolikogu valimise ajal toimus koguni nii kõva lööming, et asjasse pidi sekkuma politsei.

Avaliku korra rikkumisi esines ka mujal. Lisaks kutsusid vapsid avalikult üles valitsust kukutama. Riigivõim alustas vastutegevust 1933. aasta 11. augustil, kui tollane riigivanem Jaan Tõnisson sulges Eesti Vabadussõjalaste Keskliidu ja kehtestas üleriigilise kaitseseisukorra.

Ajaliselt langes samasse perioodi vapside poolt väljapakutud Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise rahvahääletuse korraldamine. Tollal kehtiv põhiseadus oli Riigikogu keskne ja valitsuse volitused olid piiratud. Seetõttu venis tihti uute seaduste vastuvõtmine. Poliitilised erakonnad esitasid 1932. aasta augustis ja 1933. aasta juunis omapoolseid põhiseaduse muutmise kavadeid, kuid need kukkusid rahvahääletusel läbi. Vapside projekti oluliseks punktiks oli, et nii Eesti Vabariigi riigipea kui Riigikogu valitakse rahva poolt otsehääletamise teel. Seni anti hääled erakondadele, mitte üksikisikutele.

14/16. oktoobril 1933 toimunud rahvahääletusel kiideti vapside põhiseaduse projekt heaks. Poolt oli 57% ja

vastu 21% kõigist rahvahääletusel käinutest. Haaslava vallas 739 hääleõiguslikust kodanikust 356 oli põhiseaduse muutmise poolt ja 199 vastu. Uus põhiseadus kehtestati 1934. aasta 24. jaanuarist.

Pärast vapside võitu rahvahääletusel astus valitsus tagasi. Kaotati kaitseesisukord ja vapside organisatsioonid hakkasid uuesti tegutsema. Peab aga ütlema, et ega kaitseesisukorra kehtestamisest suurt kasu olnudki. Nii toimus 1933. aasta 24. septembril Haaslava Kaitseliidu Kodus Kurepalus vapside kõnekoosolek. Ümbruskonnas toimusid koosolekud Võnnus Lõokese Seltsimajas, Kambja Põllumeeste Seltsi ruumides, Kuristal Kaitseliidu majas jne. Minneid repressioone ei järgnenud.

Haaslava Eesti Vabadussõjalaste Liidu osakond asutati 1933. aasta novembris. Selle juhid olid Karl Voites ja Johannes Põderon. Vana-Kuustes loodi vapside organisatsioon 1931. a. aprillis, Võnnus 1933. a. jaanuaris.

1933. aasta 17. detsembril osalesid Haaslava delegaadid. Tallinnas toimusid I Eesti Vabadussõjalaste kongressil.

Suurte plaanidega läksid vapsid 1934. a. 7/8. jaanuaril toimunud kohalike omavalitsuste valimisele. Üleriigiliselt saavutati häid tulemusi: Tallinnas 52%, Tartus ja Narvas 50%, Viljandis 43% saadikukohtadest. Haaslaval oli aga tulemus kehvavõitu. 15-liikmelises vallavolikogus said kõige enam kohti sotsialistid — 5; 4 põllumeestekogud (nende hulgas endised vapsid Johannes Põderon ja Osvald Treial). 3 kohta said asunikud-vapsid Artur Lillo, Johannes Uiga ja Karl Voites.

Hästi iseloomustab tollast aega artikkel *Postimehes* 4. jaanuarist 1934, millest loeme:

Meeleolud Haaslaval.

Haaslava vallavolikogu valimisedelid saabusid neil päevil valijate kätte. Kuna valimiseelne kihutustöö puudub, siis käib kibe omavaheline kandidaatide sõelumine. Kuid võib julgelt öelda, et enamuse valijaid ei astu valimiskasti juurde teadlikult. Üldse näib vallavolikogu ainult väheseid huvitavat, sest omavahelistel kokkusaamistel räägitakse peamiselt tulevases riigipeast. Vabadussõjalased korraldasid juba J. Laidoneri vastase koosoleku ära.

Kodanike meeleolu on algaval aastal küllaltki optimistlik, kuna oodatakse palju paremat uut volikogu kui eelmine. Enamuse arvamine on, et meil tuleb olukorraga kohaneda ja oma elu ja majapidamine võimalust mööda korraldada. Praegu on paljud, kes seni uue põhiseaduse ja riigivanema (vapside) pooldajad olid, hakanud kõhklema, saades aru, et ükski põhiseadus ega riigivanem ei saa teha meie olukorda paremaks.

On aga kuulda tõsist pahameelt, miks lastakse neil kodanikel, kes saavad riigilt palka ja pensioni maha

teha ja mustata meie maksvat riigikorda ja tunnustatud avalikke tegelasi.

Nagu eelnevast loost näha, algas juba enne valimisi riigivanema kandidaatide valimiskampaania. Riigipeaks seati üles vapside poolt kindral Andres Larka, põllumeestekogude poolt kindral Johan Laidoner ja sotside poolt August Rei. Riigivanema valimine pidi toimuma 22. ja 23. aprillil ning Riigikogu valimine 29. ja 30. aprillil 1934.

Riigivanema kandidaatide toetusallkirjade korjamine algas 5. märtsil ning juba paari päeva pärast oli selge, et tulevaseks riigivanemaks saab A. Larka. Lõpptulemused, mis avaldati peale kaitseesisukorra väljakuulutamist, näitasid, et Larka kogus 51%, Laidoner 30%, Päts 15% ja Rei 4% toetusallkirjadest. Haaslaval said toetusallkirju Larka 112, Päts 78, Rei 48 ja Laidoner 35. Nagu näha, erines siinne tulemus üleriigilisest. A. Rei sai Haaslaval 1/6 kõigist Tartumaal kogutud allkirjadest. Vana-Kuustes sai Päts 104, Laidoner 91, Larka 38, Rei 12 toetusallkirja.

Et ennetada vapside võimuhaaramist ja hoida riiki diktatuuri eest ühendasid K. Päts ja J. Laidoner oma jõud ning kehtestasid 12. märtsil 1934 riigis kaitseesisukorra. Sisuliselt oli ka see diktatuur, kuid nagu ajalugu on näidanud, olid just aastad 1935 kuni 1939 Eesti riigile ja rahvale kõige stabiilsemad ja turvalisemad.

Vapside tegevus jätkus põranda all. 1935. aasta detsembris paljastas Kaitsepolitsei relvastatud mässu ettevalmistamise, mille järel vapside juhid vangistati ja organisatsioon likvideeriti lõplikult.

Eesti Vabadussõjalaste Liidu Haaslava osakond suleti 13. märtsil 1934. Kõik möödus rahulikult. Vapside juhid toodi vallamajja ülekuulamisele ja lasti siis vabaks. Ainult Karl Voites, kes kuuldavasti oli kohalike vapside relvastatud löögirühma pealik, viidi mõneks päevaks Tartusse vahi alla. Vapsidelt, kes olid Kaitseliidu liikmed, korjati relvad ära. Kohalikes omavalitsustes tühistati vapside saadikukohad, mis hiljem valiti ümber.

Haaslava vabadussõjalastest on peale eelpoolnimetatute teada veel Elmar Käärrik, Jaan Hiio, Alfred Zoobel, Gustav Pastel, S. Kiiskman, Jaan Koort, Jaan Kliim, Endel Napsep ja Voldemar Pruler. Tallinnas suletud vapsidemeelse ajalehe *Kabelane* toimetaja oli Haaslaval sündinud Arnold Kabbin.

Sellega võiks loole joone alla tõmmata. Peab aga lisama, et mingil juhul ei ole õige vabadussõjalaste kujutamise fašistlike kaika- ja löömameestena. Maakondades tekkinud allorganisatsioonides oli enamuse liikmeid tublid isamaalased, kes tahtsid oma maale ja rahvale ainult head.

Taivo Kirm

Masinad ja nende saatus valla taludes

1. aprillil 1939 moodustati endiste Haaslava ja Vana-Kuuste valdade baasil Kuuste vald. Vana-Kuuste vallast arvati Kambja ja Ropka valdade koosseisu need külad, mis asusid Reola jõe vasakul kaldal ning Haaslava vallast Luunja vallale Emajõe vasakul kaldal asuvad Kabina ja Ihaste külad.

Kui eelmisel valdade ühendamisel 17. juulil 1892, kui ühendati

Haaslava ja Kriimani vallad, läks asi käsikähmluseks ja kohale pidi tulema asja klaarima isegi kubermangu esindaja, siis nüüd oli kemplemine ainult uue valla nime ümber. Kas nimeks saab Haaslava või Vana-Kuuste. Lõpuks otsustati Vana nime eest ära jätta ja tekkis Kuuste vald. Nimi olevat tulnud sellest, et ümbruskonnas olnud suured kuusemetsad. Mõisnik ehitanud uue

mõisa, mis saanud nimeks Vastse-Kuuste. Endist mõisa hakatud siis Vana-Kuusteks kutsuma.

Tahan täna rääkida veskitest ja masinapargist, mida tean Kuuste valla kohta.

Lalli külas oli Lalli jahuja püüiveski, mis töötas vee jõul ning oli ümbruskonna parimaid. Lalli talus

oli ka traktor *Deering 10-20* ja viljapeksumasin *Termeenius 42*, kuid pere-mees müüs selle 1938.a. ära. Rebase küla talunik Kustav Andrei ostis endale 1938.a. uue traktori *Deering 10-20* ja viljapeksumasina *Termeenius 42*. Rebase küla talunikul Ehrlichil oli tuuleveski ja talunik August Sikul 3,5-tonnine veoauto *Morris*.

Sipe külas oli masinaühistu, kuhu kuulusid Ede-Rõuge talunik Pöder, Taga-Rõuge talu omanik Herman ja Teppani talu omanik Evald Rasva. Ühistul oli aurukatel *Bateenia 8hj* ja masin *Glaiton 48*. Järva talu omanik Johannes Malvik ostis 1938. aastal uue traktori *Fordson 10-10* ja pruugitud masina *Karett 42*. Kangatsi talu omanik Herman Koort ostis 1928. aastal *Fordsoni 10-20* ning 1935. aastal *Deering 10-20*, samuti viljapeksumasina *Lanz 54*. Toru talu omanik ostis 1936.aastal traktori *Fordson 10-20*. Voika talu omanikul Jüri Kukkesel oli hobustega veetav viljapeksumasin *Karett 42* ja samuti hobustega veetav aurukatel *Lanz 44*.

Vana-Kuuste mõisas oli samuti hobustega veetav aurukatel *Karett 12 hj* ja viljapeksumasin *Karett 60*.

Enne sõda ostsid Kärevere külas vennad Herman ja Alfred Reisnerid endale aurukatla *Lants 8 hj* ja viljapeksumasina *Lanz 42*, samuti sindlilõikusmasina. 1940. aastal sõites sindleid lõikama süttis see endise Vana-Kuuste vallamaja kohal sädemest põlema ja vennad Reisnerid olid sunnitud masina ja katla müüma.

Veel põlengutest Sipe külas. Sõja ajal põles Taga-Rõuge talu elamu ja üks kõrvalhoone ning metsavahimaja ning vallooned süttasid Sula talu kõrvalhooned. Järgi jäi ainult elumaja ning 1958 põles endine Sipe seltsimaja, kus lapsed olid mänginud tulega, 1968. aastal põles Uuri talu elamu, mis süüdati põlema.

Kärevere küla Tīgase talu Märt Kukkesel oli isesõitja aurukatel *Ransomes 5hj* ja viljapeksumasin *Ruston 48* ning sindlilõikusmasin.

Märdi talu omanikul Martin Borkmanil oli veel säilinud hobustega käitatav viljapeksumasin, mida enam aastaid polnud kasutatud. Tatra talu omanik Eduard Kivimäe ostis 1938.a. traktori *Fordson 10-20*. Aadami talu omanikul oli tuuleveski. Villemi talu omanik Jüri Ottas müüs 1937.a. ära traktor *Fordsoni* ja viljapeksumasina *Ransomes 42* ning ostis uue *Deering 10-20* ja eritellimisel *Munktells 42*, mis oli ühe meetri võrra pikem ja isesiduja *Lanz*. Talus oli veel normaalmõõdetega mootoriga käivitatav jahuveski, aurukatel *Marshal 8 hj*, saekaater, seimer, sindlilõikaja, laastulõõja ning väike elektrijõujaam, mis tootis voolu ja laadis akusid.

Sõja ajal põles tööliselumaja, kus oli kolm korterit ning 1945. aastal eraldiseisev küün, mis süttis klaaskillust.

Kõivukülas Redeli-Koordi talus oli aurukatel *Ransomes 5 hj* ja viljapeksumasin *Ransomes 42*, mille peremees müüs ära 1938. aastal ning ostis uue *Deering 10-20* ja viljapeksumasina *Ruston 42*. Talus oli veel ristikusemne hõõruja ning servikivi veski, mis maksis 700 krooni.

Sõja ajal põles masinakuur koos viljapeksumasina ja ristikusemnehõõrujaga, samuti hobusetalliga koos olnud hoiuruum koos traktoriga, samuti 2-korteriline töölismaja. 20. aastate lõpus või 30. alguses põles Vabrikuri talu. Põlengus süüdistati taluperemees Oinast. Oksjonile läinud talu omandas kohtupristav Peeter Zion. Ristikivi talu omanik Johan Mikk ostis endale laenuka vendade Bleivede käest hobustega veetava aurukatla ja 30-tollise rehepeksumasina. Ta ei jõudnud aga laenu ära maksta ning vennad Bleived müüsid masinad mujale.

Otsa taluperemehe poeg Heino Unt kombineeris endale sõja ajal vene traktori *Nati*, mis oli seatud tööle puugaasigeneraatorile ja töötas väga edukalt. Ala talus oli üles seatud omavalmistatud tuulegeneraator, millega põhiliselt töödeldi lina (murdmine ja

ropsimine), ka saadi valgustusvoolu ja tehti puu- ja rauatreimistöid.

1944. aastal süttisid tankist Nõmme talu hooned. Järgi jäid saun, ait ja kuivati.

Kabeli-Sepa talus oli Teodor Lemmingul vendade Bleivede valmistatud viljapeksumasin 42-tollise trumlilaiusega, samuti hobustega veetav aurukatel *Ransome 4 hj*, traktor *Fordson 10-20* 1938.a. mudel, isesiduja *Lanz*. Talus oli ka ümbruskonnas ainulaadne riulitega kuivati, mille mahutavus oli 70 vakka, s.o. 3.5 tonni. Kõik taluhooned süüdati sõja ajal valloonde poolt, sest seal asus kompanii staap.

Ka Kõivukülas oli masinaühistu, kuhu kuulusid Aaviku talu peremees Johannes Pullerits, Ansi talu peremees Daavet Roots ja Kõivu-Andrese talu peremees Harald Paim. Neil oli viljapeksumasin *Ransomes 42* ja hobustega veetav aurukatel *Ransomes 4 hj*.

Igevere küla Kirbu talupidajal Oskar Rooväljal oli isesõitja aurukatel ja järeelmaksuga ostetud viljapeksumasin. Kuid ta ei maksnud õigel ajal makseid ära ja firma müüs masina edasi.

1935. aastal moodustati Igevere masinaühistu. Sinna kuulusid Karu talust Oskar Silm, Tsirgaste talu omanik Leo Toom, Kangru talu omanik Jaan Hango, Pruuli talu omanik Johannes Klaosen, Juhani talu omanik Veigo Otsa, Labi talu omanik Jaan Unt ja Laksi talu omanik Osvald Klaos. Nad ostsid traktori *Deering 10-20*, viljapeksumasina *Svegia 42* ning hobu-kartulipanija *Deering*.

1944. aastal põles sõja käigus Juhani talu karjalaut. 1938. aastal põles karjalaut Kesa talus, kus oli tulega hooletult ümber käidud. 1944. aasta märtsikuus lasti lennukilt leekkuulidega põlema A. Koppeli karjalaut Tuigo küla Kalliku talus.

Jüri Voog

ÕIGUSAKTID

Haaslava valla põhimäärus

Kinnitatud Haaslava Vallavolikogu 25.11.1998 määrusega nr 23

I. ÜLDSÄTTED

Paragrahv 1. Haaslava valla põhimääruse eesmärk

Haaslava valla põhimääruses sätestatakse Haaslava valla omavalitsusorganite, nende komisjonide ja valla ametiasutuste moodustamise kord, õigused, kohustused ja töökord.

Paragrahv 2. Haaslava valla kohalik omavalitsus

1. Haaslava valla kohalik omavalitsus on tema demokraatlikult moodustatud võimuorganite õigus, võime, kohustus ja vastutus Eesti Vabariigi põhiseaduses, Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses ja teistes seadustes antud pädevuse piires iseseisvalt otsustada ja korraldada kõiki valla elu küsimusi lähtudes elanike huvidest, valla arengu vajadustest, ning säästva arengu põhimõtetest.

2. Kohalikku omavalitsust teostavad Haaslava vallas esindusdemokraatia vormis valla elanikud ja valla omavalitsusorganid.

Paragrahv 3. Haaslava valla kohaliku omavalitsuse põhimõtted

Kohalik omavalitsus Haaslava vallas rajaneb järgmistel põhimõtetel:

- 1) kohaliku elu küsimuste iseseisev ja lõplik otsustamine ja korraldamine;
- 2) igaaühe seaduslike õiguste ja vabaduste kohustuslik tagamine;
- 3) valla elanike õigus osaleda kohaliku omavalitsuse teostamises;
- 4) seaduslikkuse tagamine ja seaduslike vahendite vaba valik oma ülesannete ja kohustuste täitmisel;
- 5) valla omavalitsusorganite vastutus neile antud õiguste ja pandud kohustuste täitmise eest;
- 6) valla elanikele võimalikult soodsatel tingimustel avalike teenuste osutamine ja vahendamine;
- 7) tegevuse avalikkus.
- 8) võimude lahususe printsiip

Paragrahv 4. Haaslava valla kohaliku omavalitsuse õiguslikud alused

1. Haaslava vald kohaliku omavalitsusüksusena juhindub oma tegevuses Eesti Vabariigi põhiseadusest, Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest ja Eesti Vabariigi teistest õigusaktidest, rahvusvahelistest lepingutest, käesolevast põhimäärusest, lepingutest riigiorganitega, teiste omavalitsusüksuste või nende liitudega.

2. Haaslava vald kohaliku omavalitsusüksusena otsustab ja korraldab kõiki kohaliku elu küsimusi, mis ei ole seadusega antud riigiorganite otsustada, tagades ülesannete täitmise valla arengukava ja eelarvega.

3. Haaslava valda kui omavalitsusüksust esindavad seaduste ja käesoleva põhimääruse alusel või nendega kooskõlas Haaslava Vallavolikogu (edaspidi: vallavolikogu) poolt kehtestatud korras — vallavolikogu, vallavolikogu esimees, Haaslava Vallavalitsus (edaspidi: vallavalitsus), Haaslava vallavanem (edaspidi: vallavanem) ja Haaslava vallasekretär (edaspidi: vallasekretär).

Paragrahv 5. Haaslava valla kui omavalitsusüksuse (edaspidi: valla) ülesanded

1. Valla ülesanneteks on juhtida vallas sotsiaalabi andmist, vanurite hoolekannet, elamu- ja kommunaalmajandust, heakorda, valla teede korrashoidu, ehitust ning territooriumide planeerimist.

2. Valla ülesandeks on korraldada valla omanduses olevate lasteasutuste, põhikoolide, spordibaaside, raamatukogude, kultuuriasutuste, tervishoiuasutuste ning teiste valla asutuste ülalpidamist ja tööd.

3. Lisaks käesoleva paragrahvi 1. ja 2. punktis sätestatud ülesannetele otsustab ja korraldab vald neid kohaliku elu küsimusi:

- 3.1. mis on talle pandud seadustega;

3.2. mis ei ole seadusega antud kellegi teise otsustada ja korraldada.

4. Valla ülesandeks on valla arengukava väljatöötamine ja kinnitamine ning valla elu juhtimine vastavuses arengukavas fikseeritud põhisuundadega.

5. Valla ülesandeks on tema omandis ja kasutuses oleva vara heaperemehelik kasutamine valla arengu huvides.

6. Vald täidab talle seadusega pandud või lepingust tulenevaid riiklikke kohustusi, mille täitmiseks vajalikud kulud kaetakse riigieelarvest.

7. Vallal on õigus reguleerida ka valla territooriumil mitteelavate, kuid siin kinnisvara või ehitisi omavate või rajavate, samuti siin õppivate, töötavate või puhkavate isikute tegevust ja käitumist piires, mis seadusega ei ole sätestatud teisiti.

Paragrahv 6. Valla eelarve

1. Haaslava vallal on eelarve- ja maksuseadustest ning käesolevast põhimäärusest lähtuv iseseisev eelarve.

2. Valla eelarveaasta algab 1. jaanuaril ja lõpeb 31. detsembril.

3. Valla eelarve koostatakse seaduses ettenähtud alustel ja korras valla arengukava vajadusi arvestades. Eelarve või selle projekti muutmise ettepanekule, mis tingib tulude vähenemise, kulude suurenemise või ümberjaotamise, tuleb ettepaneku tegijal lisada arvestused, milles näidatakse vajalikud tuluallikad.

Paragrahv 7. Haaslava valla kohaliku omavalitsuse organid

1. Haaslava Vallavolikogu on Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse alusel valla hääleõiguslike elanike valitud esinduskogu.

2. Haaslava Vallavalitsus on volikogu poolt moodustatav täitevorgan.

Paragrahv 8. Haaslava valla omavalitsusorganite suhted riigi-, kohalike omavalitsuste ja kohtuorganitega

1. Haaslava valla omavalitsusorganite suhete aluseks riigi- ja teiste kohalike omavalitsuste organitega on seadused ja lepingud.

2. Vallavolikogu valib Tartu Maakohtu kaasistujad kohtuniku staatuse seaduses määratud korras.

3. Haaslava valla omavalitsusorganid võivad ühiste huvide esindamiseks, või ühiste ülesannete täitmiseks sõlmida lepinguid teiste kohalike omavalitsusorganitega ja moodustada liitused.

Paragrahv 9. Haaslava valla sümboolid

1. Haaslava valla sümboolid on valla vapp, lipp, ja vabadussammas

2. Haaslava valla vapil (Lisa) on sinisel kilbil kuldsest kaarlöikelisest vapitüvest tõusev kuldne mänd ja vapitüve keskel sinine kuusnurkne täht. Valla vapi sinine värvus on lootuse värv, ta sümboliseerib ka valla territooriumi piiravat Emajõe ning Kambja ja Võnnu kihelkonna piiriks olevat Mõra jõge. Kuld on jäävuse, kindluse ja tugevuse sümbol. Mänd sümboliseerib visadust, järjepidevust ja arengut. Täht kujutab valla territooriumil asunud terviseallikaid ning sümboliseerib puhtust, vaimust ja rahva tarkust. Vapi kuldne kaarjas tüvimik on Vooremäe kujutiseks.

2.1 Haaslava valla vappi kasutatakse valla vapipitsatil, samuti valla ametlikel trükistel ja suveniiridel. Haaslava valla vapi kasutamine kujunduselemendina, reklaamid, toodetel jne on lubatud ainult vallavalitsusega kooskõlastatult.

3. Haaslava vallal võib olla oma lipp, mis kuulub kooskõlastamisele, kinnitamisele ja registreerimisele vastavalt seadusele.

4. Haaslava valla vabadussammas on

4.1 valla ajaloolises keskuses Kurepalu külas asuv mälestusmärk, millele pandi nurgakivi 13. augustil 1939.a., avati ja pühitseti EELK Tartumaa praosti poolt võidupühal, 23. juunil 1996.a.;

4.2 ausammas, mis on pühendatud kõigi Haaslava valla poegade ja tütarde mälestusele, kes Vabadussõjas võitlesid iseseisva Eesti eest, langesid I ja II maailmasõja ohvriks või surid võõrsil nõukogude võimu sunnil oma kodust väljaaetuna;

4.3 kodukoha mälestusmärk, mis sümboliseerib kodupaiga ja omaste mälestust kõigile neile, kes loevad oma või oma esivanemate koduks Haaslava valda, samuti neile tänastele valla elanikele, kelle kodupaigad ja omaste kalmud on jäänud kaugemale;

4.4 Haaslava valla ühtsuse ja põlvkondade järjepidevuse sümbol.

Paragrahv 10. Asjaajamisekeel Haaslava omavalitsusorganites

Asjaajamisekeeleks Haaslava valla omavalitsusorganites ja valla asutustes on eesti keel

Uue valla põhimääruse avaldamist jätkame järgmises numbris. Põhimäärus on avaldatud Riigi Teataja Lisas, samuti avalikustatud vallamajas ja Roiu raamatukogus

Vallavalitsuse korraldustest

22.02.1999

- Anti nõusolek maa ostueesõigusega erastamiseks Enn Reestile Aadami külas 2,12 ha maatulundusmaaks, Maks Saluperele Kriimani külas 1611 m² elamumaaks, Rein Sillale 2965 m² Kurepalu külas elamumaaks, Anne Sulbile Ignase külas 3648 m² põllumajandustootmishoone maaks.
- Määrati aiandisühistusse *Kase* kuuluvate ehitiste teenindamiseks vajaliku maa suurus üldpinnaga 15247 m².
- Määrati ühekordne sotsiaalabitoetus 500 krooni neljale taotlejale küttepuude ostmiseks.
- Otsustati finantseerida kahe taotleja täiendõpet autojuhtide ja lilleseadajate kursustel 1000 krooni ulatuses.

01.03.1999

- Otsustati tagastada Andres Aasna omandusse 9,3 ha õigusvastaselt võõrandatud maad Kruusamäe talu taastamiseks Haaslava külas.
- Anti nõusolek maa ostueesõigusega erastamiseks Ignase külas Heli Kiigemäele 1,24 ha elamumaaks; Unikülas Elvi Madissalule 17202 m² elamumaaks; Aardla külas Kristi Raudsepa ja Heiki Silma kaasomandusse 4,90 ha maatulundusmaaks; Kõivukülas Tiiu Lillestikule 3,62 ha maatulundusmaaks.
- Määrati 500 krooni suurune ühekordne sotsiaalabitoetus raske majandusliku olukorra tõttu kolmele taotlejale.

08.03.1999

- Anti nõusolek maa ostueesõigusega erastamiseks Kurepalu külas Endel Undritsale 23158 m² maatulundusmaaks ja Inga Praksile 1161 m² elamumaaks; Kitsekülas 1980 m² Aare Loitile elamumaaks;
- Määrati 500 krooni ühekordset sotsiaalabitoetust ühele taotlejale.

Mälestame lahkunuid

Vassili Jegorkin
31.01.1926 — 12.02.1999
Roiu

Liisa Palusoo
01.10.1911 — 15.02.1999
Lange

Ülo Korp
29.04.1931 — 22.02.1999
Ignase

Karl Nikopensus
08.07.1918 — 26.02.1999
Aadami

Oleida Letto
19.03.1921 — 27.02.1999
Kriimani